

service are given. The need to test the introduction of interactive maps in the educational process in the context of achieving various didactic goals is emphasized.

Keywords: interactive map, geoinformation technologies, spatial thinking, teaching geography, methods of working with interactive maps.

УДК 378.046-021.64:[37.091.398:911]:005.336.2

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7864749>

Приходько Н.А., Король О.М.

ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ ГРУПОВОЇ РОБОТИ З ГЕОГРАФІЇ ПРИ ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ

У статті проаналізовано освітній потенціал групової роботи з географії. Розкрито загальноосвітню цінність географії для формування не лише предметних (географічних), а й ключових компетентностей фахових молодших бакалаврів, серед яких і соціально-економічна компетентність. Продемонстровано формування соціально-економічної компетентності завдяки роботі групи «Міжнародні організації». Здійснено аналіз напрямів пізнавально-дослідницької діяльності роботи групи. Це реалізується через вдосконалення уявлення студентів про географічну картину світу – епоху процесів інтеграції та глобалізації, де зростає вплив міжнародних організацій на регулювання міжнародних, зокрема, міждержавних відносин. В роботі підкреслено мотиваційний потенціал групової роботи в плані сучасного і перспективного співробітництва України з міжнародними організаціями, що представлено завдяки розширенню тематики групової роботи.

Ключові слова: соціально-економічна компетентність, групова робота з географії, молодший бакалавр.

Постановка проблеми. На сучасному етапі прискореного соціально-економічного розвитку суспільства, що характеризується поступовою і неухильною інтеграцією України в європейські економічні, політичні і культурні структури, відбувається динаміка змін у всіх галузях у світі, що призводить до змін характеру і обсягу знань, що постійно і стрімко зростають. У центрі всіх соціальних, геополітичних змін постають саме економічні процеси як в Україні так і в світі. Керувати цими процесами можливо при умові глибокого і системного розуміння закономірностей їх перебігу. Для цього сучасній особистості потрібна економічна освіта, а також особистісні ресурси, які можуть забезпечити успіх у сучасному суспільстві, а саме сформована соціально-економічна компетентність фахового молодшого бакалавра.

© Приходько Н.А., Король О.М., 2023.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License

Article Info: Received: December 30, 2022;

Final revision: March 18, 2023; Accepted: April 5, 2023.

Одним із ефективних чинників розвитку мотивації майбутніх спеціалістів до поглиблення знань особливостей міжнародного співробітництва є гурткова робота. Тематика занять гуртка «Міжнародні організації» забезпечує формування системи теоретичних навичок і вмінь дослідження стану міжнародної економічної інтеграції, знань щодо об'єктивних закономірностей, принципів, функцій механізмів створення і дій та особливостей сучасних міжнародних організацій, сучасного і перспективного співробітництва України з міжнародними організаціями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування соціально-економічної компетентності у процесі гурткової роботи активно досліджується у науково-педагогічному просторі. Дослідженню гурткової роботи присвячені праці І. Беха, Ю. Красовицького, В. Рибалки, І. Якиманської та ін. Гурток як фактор формування творчої особистості розглядають В. Алфімов, В. Андрєєв, Д. Богоявленська, С. Бондаренко, Н. Кічук, Н. Кузьміна, П. Моляко, С. Сисоєва, Т. Сущенко, Н. Тализіна та ін. Але в їх працях не представлено цілісного аналізу ролі гурткової роботи у формуванні компетентностей.

Питання формування соціальної компетентності висвітлено у працях Н. Бібік, Г. Васьківської, М. Гончарової-Горянської, С. Косянчук, В. Шахрай, О. Галакової, С. Данилейко, О. Проценко та ін. Дослідники зазначають, що соціальна компетентність є необхідною складовою особистості і визначає успіх у становленні дитини як повноцінного члена соціуму. За словами Н. Бібік, різнобачення у визначеннях і трактуваннях поняття «соціальна компетентність» не є суперечливими, адже йдеться про здатність жити в соціумі; дотримуватися соціальних норм і правил; співпрацювати, а також адекватно аналізувати питання на перетині системи соціальних відносин суспільства і людини [1].

В свою чергу, питанню економічної освіти присвячені роботи багатьох дослідників, серед яких М. Алфьорова, Г. Гебеков, Е. Землянська, І. Сасова, Л. Чернерта та ін. М. Бабкін, С. Бахтєєва та І. Сасова, сутність економічної компетентності розкривають через характеристику набору економічних якостей особистості. Питання соціально-економічної підготовки у вищих навчальних закладах країни вивчали О. Коваленко, І. Майструк, О. Данилюк, Г. Дмитренко та ін. І. Майструк зазначає, що система освіти має бути спрямована не лише на засвоєння конкретних соціально-економічних знань і вмінь, а й на те, щоб надавати можливість оволодівати засобами їх застосування в різноманітних ситуаціях, навчити самостійно економічно мислити і додержуватись моральної економічної поведінки [4, с. 103].

Незважаючи на наявність значної кількості наукових праць і публікацій, існують відкриті питання, що не дозволяють всебічно розкрити проблему

формування соціально-економічної компетентності фахових молодших бакалаврів під час гурткової роботи.

Мета статті полягає у висвітленні значення гурткової роботи з географії при формуванні соціально-економічної компетентності фахових молодших бакалаврів.

Виклад основного матеріалу. Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського НПУ ім. О. Довженка здійснює підготовку фахових молодших бакалаврів на основі базової загальної середньої освіти. Навчальний план підготовки фахового молодшого бакалавра містить цикл навчальних дисциплін загальноосвітньої підготовки, серед яких є і географія. Курс «Географія» завершує базову географічну освіту студентів. Загальноосвітня цінність географії полягає у формуванні світоглядного розуміння природи Землі, її географічної оболонки як природного та природно-техногенного середовища, у якому живе людина [2]. Такі знання сприятимуть формуванню не лише предметних (географічних), а й ключових компетентностей (інформаційно-цифрової, соціальної і громадянської підприємницької, загальнокультурної та екологічної грамотності тощо), які визначені Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти [3].

Серед зазначеного переліку ключових компетентностей є соціальна і підприємницька компетентності, які часто поєднують у соціально-економічну, яка акумулює в собі знання глобальних процесів розвитку цивілізації та функціонування сучасного суспільства, а також основ соціології, економіки, менеджменту і права, забезпечує формування нової моделі підготовки фахівців не лише з високим рівнем професійних кваліфікаційних якостей, але й із широкими комунікативними та соціальними можливостями, які здатні швидко адаптуватися до умов міжнародної конкуренції, ефективно взаємодіяти з соціальним середовищем та забезпечувати стійкий розвиток країни.

Тематика навчальних занять з географії у коледжі сприяє формуванню соціально-економічної компетентності, адже спрямована на формування знань про особливості населення й просторової організації господарської діяльності у регіонах світу та окремих країнах, умінь орієнтуватися у світових і регіональних соціально-економічних, суспільно-політичних, екологічних процесах.

В умовах сучасної глобалізації виникли і отримали розвиток нові суб'єкти соціально-економічної діяльності, до яких відносяться і міжнародні організації, які об'єднуючи у своїх рамках економічний, політичний, науковий потенціал різних держав-членів, володіють великими можливостями й можуть здійснювати принциповий вплив на розвиток світової економіки. Тому їх можна визнати стратегічно важливими суб'єктами економічного розвитку світу. Але у навчальній програмі «Географія. Навчальна програма для закладів

загальної середньої освіти. 10-11 кл.» не відводяться години на їх вивчення. Тому з метою вдосконалення уявлення студентів про географічну картину світу, утвердження поняття про географію як конструктивну науку, формування географічного мислення, розвитку пізнавального, науково-дослідницького інтересу, засвоєння основ наукової діяльності був створений студентський науковий гурток «Міжнародні організації», основні завдання якого представлені на рис. 1.

Методика проведення навчальних занять з гуртківцями передбачає використання різних дидактичних інструментів, включаючи проблемні завдання, нестандартні підходи. При цьому поєднується групова та індивідуальна робота студентів, що дає змогу кожній особистості реалізувати власний інтелектуальний потенціал. Активна участь у роботі наукового гуртка допомагає студентам визначатись з темами власних наукових досліджень та успішно представляти результати цих досліджень на наукових конференціях та інших навчальних і наукових заходах.

Рис. 1. Завдання гуртка «Міжнародні організації»

Перспективи дослідження. Планується роботу гуртка спрямувати саме на формування у здобувачів освіти соціально-економічної компетентності на основі вивчення діяльності міжнародних організацій, а саме з'ясувати теоретичні, організаційні та методичні засади формування соціально-економічної компетентності у студентів фахового коледжу під час організації гурткової роботи з географії.

Висновки. Отже гурткова робота з географії сприяє формуванню соціально-економічної компетентності фахових молодших бакалаврів. Заняття гуртка вдосконалюють географічну освіту гуртківців через формування цілісного географічного образу планети Земля, вивчення глобальних, господарських, соціокультурних проблем, процесів економічної і політичної інтеграції країн і народів. Такі знання є одним із найважливіших чинників формування чітких життєвих і професійних орієнтирів особистості. Вони сприяють ефективній реалізації життєтворчих стратегій, профілактиці девіантної поведінки, успішній соціальній адаптації, становленню повноцінного суб'єкта суспільних відносин.

Література

1. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека освітньої політики / за ред. О.В. Овчарук. КЕ: К.І.С., 2004. 112 с.
2. Географія 10-11 класи. Рівень стандарту. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Затверджено та надано гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ МОНУ від 03 серпня 2022 року № 698). [URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.geography-10-11-standart.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2022/08/15/navchalna.programa-2022.geography-10-11-standart.pdf) (дата звернення 22.04.2023)
3. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення 22.04.2023)
4. Майструк І.М. Економічна освіта і виховання як чинники формування економічної культури молоді. *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2007. Вип. 64. С. 102-107.

Summary

Prykhodko N.A., Korol O.M. The Educational Potential of Group Work on Geography in the Formation of Socio-Economic Competence of Professional Minor Bachelors.

The article analyzes the educational potential of group work on geography. The general educational value of geography for the formation of not only subject (geographic), but also key competences of professional junior bachelors, including socio-economic competence, is revealed. The formation of socio-economic competence thanks to the work of the «International Organizations» circle has been demonstrated. It is highlighted that it is group work in geography that provides the opportunity to ensure that professional junior bachelors acquire knowledge about the goals, principles and functions of international organizations, their role in the system of international economic relations, the ability to determine benefits and possible losses from the country's participation in certain organizations through analysis. This is realized by improving students' understanding of the geographical picture of the world – the era of the processes of

integration and globalization, where the influence of international organizations on the regulation of international, in particular, interstate relations is growing. The motivational potential of group work in terms of Ukraine's modern and promising cooperation with international organizations, which are of primary importance for our country, is emphasized, since the current state and prospects of the Ukrainian economy largely depend on their positions. It is shown the need to prepare professional junior bachelors who are able to adapt to new conditions and actively participate in social and economic transformations of society. The identified perspectives of the research are oriented to the modern practical activity of Ukraine in international organizations and the prospects of its involvement in a wide range of communities. It has been proven that group work on geography contributes to the formation of socio-economic competence of professional junior bachelors. The group classes improve the geographical education of the group members through the formation of a holistic geographical image of the planet Earth, the study of global, economic, socio-cultural problems, the processes of economic and political integration of countries and peoples. Such knowledge is one of the most important factors in the formation of clear personal life and professional guidelines. They contribute to the effective implementation of life-creating strategies, the prevention of deviant behavior, successful social adaptation, and the formation of a full-fledged subject of social relations.

Keywords: *socio-economic competence, group work on geography, minor bachelor.*